

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації

Пилипенка Станіслава Олександровича на тему:
**«Фортепіанна творчість Рене Ееспере: жанрово-стильовий та
виконавський аспекти»**

на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – «Музичне
мистецтво» з галузі знань 02– «Культура і мистецтво»

Публічну презентацію наукових результатів дисертації
проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики
Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського
«27» травня 2024 року, протокол № 13

Обґрунтування теми дослідження. Постійне самовдосконалення є невід’ємним компонентом діяльності будь-якого сучасного виконавця. Підвищення професіонального рівня гри, контроль за якістю та повнотою відтворення змісту музики нерозривно пов’язані з постійним оновленням виконавського репертуару. Розширення інтелектуального світогляду інтерпретатора також є своєрідним «знаком якості» його творчої діяльності. І в цьому важливу роль відіграє осягнення нового репертуару, знайомство з культурним надбанням, традиціями, цінностями інших країн чи народів. У розвитку європейського музичного мистецтва другої половини ХХ – початку ХХІ століть видне місце належить постаті видатного естонського композитора **Рене Ееспере** (народився 1953 р.). До сьогодні його внесок у розвиток музичного мистецтва в повній мірі не оцінений, а багатогранну композиторську спадщину митця досліджено недостатньо. *Актуальність теми* зумовлена: 1) значущістю особистості Р. Ееспере для музичного мистецтва та осмисленням жанрово-стильової специфіки фортепіанної музики естонського майстра; 2) відсутністю у музикознавстві системного дослідження фортепіанної творчості митця; 3) зростаючим виконавським інтересом до його творів у мистецькому часопросторі та популяризацією фортепіанної спадщини композитора в Україні.

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано на кафедрі інтерпретології та аналізу музики згідно з планом науково-дослідницької роботи Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського в рамках комплексної теми «Інтерпретологія як інтегративна наука» (протокол №4 від 30.11.2017 р.). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради ХНУМ імені І. П. Котляревського (протокол № 4 від 26.11.2020 р.).

Мета дослідження – презентувати фортепіанну творчість Рене Ееспере як художню систему з урахуванням жанрово-стильової специфіки та виконавської реалізації.

Об’єктом дослідження – європейське музичне мистецтво другої

половини ХХ – початку ХХІ століть; **предмет** – фортепіанна творчість Рене Ееспере в жанрово-стильовому та виконавському аспектах.

Матеріалом дослідження є твори для фортепіано Р. Ееспере: «Хоровод навколо радості» (1985), «Шарм сутінків» (1986), збірка «Дитячі п'єси для підготовлених», «Сім багателей» (1974) «Чотири остинато» (1977), «Чотири діалоги» (1978), «24 прелюдії» Зошит перший (1975–1979), «Вісім ритураелів» (1979), «Музичні скриньки» (1978–1982); «*Concentus*» (1995), «*Ludus tactus*» (2008), «*Alter ego*» (2011), «*Persona mea*» (2016), «*Idée fixe*» (2000), «Процес» (2000), «Суперники» (2002), «Втеча у дитинство» (2016), «*Tactus musicus*» (2018) та Фортепіанний концерт (1978).

Для інтерпретаційного аналізу задіяні аудіо- та відеозаписи фортепіанних творів композитора у виконанні піаністів Юрмо Ееспере (*Jurmo Eespere*), Тармо Ееспере (*Tarmo Eespere*), Калле Рандалу (*Kalle Randalu*), Ральфа Таала (*Ralf Taal*), Поліни Аболімової (*Polina Abolõmova*), Софії Хвичії (*Sofia Khvichia*), Хольгера Марьямаа (*Holger Marjamaa*), Валтера Соосалу (*Valter Soosalu*), Йохана Рандвере (*Johan Randvere*), Маргуса Ріймаа (*Margus Riimaa*), Кая Ратасеппа (*Kai Ratassepp*), Маті Мікалай (*Mati Mikalai*), Ріта Копвільем-Руубеля (*Reet Kopvillem-Ruubel*), Пірета Хабака (*Piret Habak*), Пірета Вяйнмаа (*Piret Väinmaa*) та Лаури Вяйнмаа (*Lauri Väinmaa*).

Методи дослідження. В роботі були також задіяні такі методи: *історико-біографічний* (дозволяє опрацювати матеріали, пов'язані з життєтворчістю композитора); *структурно-функціональний* (потрібен для здійснення композиційно-драматургічного аналізу обраних творів, осмислення побудови музичної форми та образно-змістовного плану); *жанрово-стильовий* (дозволяє визначити типові ознаки фортепіанних творів у системі стилю Р. Ееспере); *виконавський* (спрямований на осмислення творчої взаємодії композитора та виконавців, залучених до інтерпретації його творів); *інтерпретаційний* (досліджує механізми зародження та реалізації композиторського/виконавського задуму музичного твору); *системний* (скеровує розуміння фортепіанного мистецтва як цілісної системи, що об'єднує художню свідомість композитора, слухача і виконавця).

Теоретичною базою дослідження є праці, присвячені: *творчій діяльності Р. Ееспере* у європейському музикознавстві та медіасередовищі (К. Leichter, L. Normet & A. Vahter, K. Rappel, A. Hinn, E. Colucci); *естонській фортепіанній культурі другої половини ХХ – початку ХХІ ст.* (Е. Arujärv, V. Lippus, P. Hillier, H. Olt); *специфіці композиторської творчості* (Д. Малий, О. Жарков, Л. Кияновська, І. Коновалова, О. Рощенко); *теоретичним концепціям жанру та стилю в музиці* (Д. Андросова, Л. Шаповалова, І. Коханик, О. Садовнікова, І. Сухленко, В. Москаленко, С. Шип, О. Овсяннікова-Трель); *розвитку фортепіанного мистецтва і інтерпретації музичного твору* (Т. Веркіна, Ж. Дедусенко, Н. Кашкадамова, В. Москаленко, Ю. Ніколаєвська, О. Самойленко, К. Тимофеева, М. Чернявська, В. Шукайло, С. Martienssen); *національному в музиці* (О. Безбородько, О. Коменда, О. Козаренко, І. Романюк).

Наукова новизна отриманих результатів. У музикознавстві *вперше: обґрунтовано значущість творчого доробку Р. Ееспере; вивчено життєтворчість композитора, що репрезентує феноменологію його особистості; представлено фортепіанну творчість естонського митця як художню систему; визначено стильові принципи фортепіанних творів Р. Ееспере на основі їх жанрової та виконавської специфіки; розроблено періодизацію фортепіанної творчості композитора, відповідно до еволюції його стилю; на основі аналізу інтерпретаційних версій виявлено виконавську поетику; уведено до наукового обігу персоналії зарубіжних піаністів, які репрезентують фортепіанну спадщину Р. Ееспере.*

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання матеріалів дисертації для вивчення дисциплін «Історія світової музики», «Аналіз музичних творів», «Історія фортепіанного мистецтва», «Проблеми сучасного фортепіанного виконавства», «Методика навчання фортепіано» для бакалаврів, магістрів та аспірантів вищих музичних навчальних закладів освіти України.

Апробація результатів дослідження. Основні положення роботи були викладені автором у доповідях на таких форумах:

- ХХ науково-практична конференція українського товариства аналізу музики «Інтерпретаційний потенціал музичного твору» (Київ, 30.10-01.11.2020 р.);
- міжнародна науково-практична конференція «Музична комунікація у питаннях та відповідях» (Харків, 15-18.01.2021 р.);
- міжнародна науково-практична конференція «ХНУМ імені І.П. Котляревського 105 років: звершення та випробування» (Харків, 11-12 жовтня 2022 р.)
- III міжнародна науково-творча конференція «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (13-14.02.2023 р.);
- науково-практична конференція «Втілення традицій західноєвропейського музичного мистецтва» (Харків, 21.04.2023 р.);
- міжнародна науково-практична конференція «Вища музично-театральна освіта Харкова – 100 років єднання» (Харків, 24-25.10.2023 р.);
- VIII міжнародна фортепіанна конференція ім. Бруно Лукка (Таллінн, 11.11.2023 р.).

Публікації. За темою дисертації опубліковано чотири статті в спеціалізованих фахових виданнях, рекомендованих і затверджених МОН України.

1. Звукове втілення фортепіанних циклів Рене Ееспере: досвід виконавського аналізу. *Науковий вісник НМАУ ім. І. П. Чайковського* : зб. наук. ст. Вип. 131. Київ:, 2021. С 94–103, DOI: 10.31318/2522-4190.2021.131.243222

2. Естонська фортепіанна музика: шляхи розвитку (осягнення інонаціонального репертуару сучасним виконавцем). *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : зб. наук. ст. Вип. 61. Харків: ХНУМ імені І. П. Котляревського, 2022. С. 179–200, DOI: 10.34064/khnum1-6110

3. Творчий взаємовплив братів Ееспере та його віддзеркалення у

фортепіанному концерті Рене Ееспере. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : зб. наук. ст. Вип. 66. Харків: ХНУМ імені І. П. Котляревського, 2023. С. 79–95, DOI: 10.34064/khnum1-66.05

4. Концертні п'єси Рене Ееспере: від концепції композитора до виконавської інтерпретації. *Аспекти історичного музикознавства* : зб. наук. ст. Вип. 33. Харків: ХНУМ імені І. П. Котляревського, 2023. С. 65–85, DOI: 10.34064/khnum2-3304

Характеристика особистості здобувача

Пилипенко Станіслав Олександрович здобув повну вищу освіту в Харківському національному університеті мистецтв імені І. П. Котляревського у 2020 році за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво», освітні програми «Фортепіано, орган», ступінь магістра з присвоєнням професійних кваліфікацій «Артист камерного ансамблю, концертмейстер, науковець-дослідник, викладач закладу вищої освіти (фортепіано)».

Навчався в аспірантурі ХНУМ імені І. П. Котляревського з 01.09.2020 по нині на кафедрі інтерпретології та аналізу музики (науковий керівник – кандидат мистецтвознавства, професор М. С. Чернявська).

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана українською мовою з правильним вживанням лінгвістичної та спеціальної термінології. Стель викладених в дисертації матеріалів дослідження – науковий.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час виконання дисертації здобувач дотримувалася принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Як результат попередньої експертизи дисертації Пилипенка Станіслава Олександровича у межах публічної презентації наукових результатів дисертації, проведеної на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського та повноти основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Дисертація **Пилипенка Станіслава Олександровича «Фортепіанна творчість Рене Ееспере: жанрово-стильовий та виконавський аспекти»**, представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів.

Дисертацію присвячено вивченню невисвітленої в українському музикознавстві фортепіанної спадщини Рене Ееспере, естонського композитора ХХ ст. Її зміст відповідає спеціальності 025 – Музичне мистецтво. Визначені мета та завдання повністю розв'язані, основні положення дисертації

обґрунтовують наукову новизну. Обсяг та структура дисертації відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на ступінь доктора філософії.

Результати дисертації пройшли апробацію на семи науково-практичних конференціях; основні положення відображено у 4 наукових публікаціях.

2. Викладене дозволяє дійти висновку, що дисертація **Пилипенка Станіслава Олександровича «Фортепіанна творчість Рене Ееспере: жанрово-стильовий та виконавський аспекти»** має теоретичну, практичну значущість, наукову новизну; її результати можуть бути запроваджені до науково-теоретичної та практичної сфер музичного мистецтва України. Дисертація, подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 10 та 11 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути представлена у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 – «Культура і мистецтво».

3. Рекомендувати дисертацію **Пилипенка Станіслава Олександровича «Фортепіанна творчість Рене Ееспере: жанрово-стильовий та виконавський аспекти»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 – «Культура і мистецтво».

Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на публічній презентації наукових результатів дисертації, яку було проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Головуюча на публічній презентації наукових результатів дисертації:

Доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри інтерпретології
та аналізу музики Харківського
національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського

Л. В. Шаповалова